

Rolnummers : 157 en 158
Arrest nr. 5/91 van 26 maart 1991

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen gesteld door de Raad van State, afdeling administratie, bij de arresten nrs. 33.172 en 33.173 van 11 oktober 1989, respectievelijk in de zaken :

A. 38.103/VI-8764

de coöperatieve vennootschap " Association Intercommunale d'Etude et d'Exploitation d'Electricité et de Gaz" (A.I.E.G.)

tegen

1. de gemeente Jemeppe-sur-Sambre

2. het Waalse Gewest

tussenkomen partij :

de c.v. I.D.E.G.

A. 39.000/VI-9237

de c.v." Association intercommunale pour l'Energie et l'Eau" (A.I.E.)

tegen

de gemeente Eghezée

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters J. DELVA en I. PETRY,

en de rechters J. WATHELET, F. DEBAEDTS, L. DE GREVE, M. MELCHIOR

en L. FRANCOIS,

bijgestaan door de griffier H. VAN DER ZWALMEN,

onder het voorzitterschap van voorzitter I. PETRY,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. ONDERWERP

1. Bij de arresten nrs. 33.172 en 33.173 van 1 oktober 1989 heeft de afdeling administratie van de Raad van State aan het Arbitragehof de volgende prejudiciële vraag gesteld :

"Schendt artikel 8, tweede en derde lid, van de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten ? "

II. FEITEN EN VOORAFGAANDE RECHTSPLEGING

De feiten die aanleiding hebben gegeven tot de bij de Raad van State aanhangig gemaakte geschillen zijn de beslissingen van de gemeenten Jemeppe-sur-Sambre en Eghezée om zich terug te trekken uit respectievelijk de "Association intercommunale d'Etude et d'Exploitation d'Electricité et de Gaz" (A.I.E.C.) en uit de "Association intercommunale pour l'Energie et l'Eau" (A.I.E.) om, in beide

gevallen, aan te sluiten bij de "Intercommunale de Développement d'Electricité et de Gaz" (I.D.E.G.).

De intercommunales waaruit die gemeenten zich terugtrekken, vragen aan de Raad van State de vernietiging van die dubbele beslissingen tot uittreding en aansluiting; bovendien vraagt de verzoekster in de zaak nr. 157, aan de Raad van State ook de vernietiging van het besluit van de Minister van het Waalse Gewest van huisvesting en toezicht, waarmee aan de gemeente Jemeppe-sur-Sambre toestemming wordt verleend om aan te sluiten bij de I.D.E.G.

III. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

De prejudiciële vragen zijn bij het Hof aanhangig gemaakt door de verzending van een expeditie van de voormelde verwijzingsbeslissingen, ter griffie ontvangen op 23 oktober 1989.

Bij beschikking van 23 oktober 1989 heeft de Voorzitter in functie de leden van de respectieve zetels aangewezen conform de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

In zaak nr. 157 hebben de rechters-verslaggevers I. PETRY en L. DE GREVE op 15 november 1989 geoordeeld dat ten deze de artikelen 71 en 72 van de voormelde bijzondere wet niet dienen te worden toegepast.

In zaak nr. 158 hebben de rechters-verslaggevers M. MELCHIOR en K. BLANCKAERT op 31 oktober 1989 geoordeeld dat ten deze de artikelen 71 en 72 van de voormelde bijzondere wet niet dienen te worden toegepast.

De bij artikel 74 van de voormelde wet voorgeschreven berichten zijn in het Belgisch Staatsblad van 17 november 1989 bekendgemaakt.

De bij artikel 77 van de organieke wet voorgeschreven kennisgevingen zijn gedaan bij op 17 november 1989 ter post aangetekende brieven, aan de geadresseerden ter hand gesteld op 20 en 21 november 1989.

Bij beschikking van 28 december 1989 heeft de voorzitter de termijn voor het indienen van een memorie voor de Waalse Gewestexecutieve, in beide zaken, verlengd tot 26 januari 1990.

In de zaak met rolnummer 157

- hebben de gemeenten Jemeppe-sur-Sambre en de coöperatieve vennootschap I.D.E.G. een gemeenschappelijke memorie ingediend bij op 29 december 1989 ter post aangetekende brief;

- heeft de "Association Intercommunale d'Etude et d'Exploitation d'Electricité et de Gaz" bij op 29 december 1989 ter post aangetekende brief een memorie ingediend;

- heeft de Waalse Gewestexecutieve bij op 26 januari 1990 ter post aangetekende brief een memorie ingediend.

Afschriften van die memories zijn conform artikel 89 van de organieke wet bij op 5 februari 1990 ter post aangetekende brieven overgezonden en de geadresseerden ter hand gesteld op 6 februari

1990.

In de zaak met rolnummer 158

- heeft de coöperatieve vennootschap "Association intercommunale pour l'énergie et l'eau" bij op 22 december 1989 ter post aangetekende brief een memorie ingediend;
- heeft de gemeente Eghezée bij op 29 december 1989 ter post aangetekende brief een memorie ingediend;
- heeft de Waalse Gewestexecutieve bij op 26 januari 1990 ter post aangetekende brief een memorie ingediend;

Afschriften van die memories zijn conform artikel 89 van de organieke wet bij op 5 februari 1990 ter post aangetekende brieven overgezonden en op 6 februari 1990 aan de geadresseerden ter hand gesteld.

Bij beschikking van 15 februari 1990 heeft het Hof de twee zaken samengevoegd. Van die beschikking is aan de partijen kennis gegeven bij op 16 februari 1990 ter post aangetekende brieven die op 19 en 20 februari 1990 aan de geadresseerden ter hand zijn gesteld.

Conform artikel 100 van de organieke op het Hof zijn de samengevoegde zaken onderzocht door de zetel waarbij de eerste zaak aanhangig was gemaakt en zijn de verslaggevers degenen die zijn aangewezen voor de zaak welke het eerst bij het Hof aanhangig is gemaakt.

De gemeente Jemeppe-sur-Sambre, de coöperatieve vennootschap I.D.E.G. en de gemeente Eghezée hebben bij op 7 maart 1990 ter post aangetekende brief een gemeenschappelijke memorie van antwoord ingediend. De "Association intercommunale d'Etude et d'Exploitation d'Electricité et de Gaz" heeft bij op 8 maart 1990 ter post aangetekende brief een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 20 september 1990 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en heeft het de terechtzitting op 16 oktober 1990 vastgesteld.

Van deze beschikking is aan de partijen kennis gegeven die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting in kennis zijn gesteld bij op 21 september 1990 ter post aangetekende brieven die op 24 en 25 september 1990 aan de geadresseerden zijn ter hand gesteld.

Bij beschikkingen van 3 april 1990 en 4 oktober 1990 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest dient te worden gewezen, respectievelijk tot 23 oktober 1990 en tot 23 april 1991 verlengd.

Op de terechtzitting van 16 oktober 1990 :

- zijn verschenen:

Mr. VERDUSSEN, advocaat bij de balie te Brussel, loco Mr. P. LAMBERT voor de "Association intercommunale d'Etude et d'Exploitation d'Electricité et de Gaz" A.I.E.G.), vertegenwoordigd door haar Raad van Bestuur, met als zetel van de vereniging het Stadhuis van Viroinval, 5670 Viroinval;

Mr. P. VAN OMMESLAGHE, advocaat bij het Hof van Cassatie en Mr. Ph. GERARD, advocaat bij de balie te Brussel, voor de gemeente Jemeppe-sur-Sambre, vertegenwoordigd door haar College van Burgemeester en Schepenen, de coöperatieve vennootschap I.D.E.G., vertegenwoordigd door haar Raad van Bestuur en de gemeente Eghezée, vertegenwoordigd door haar College van Burgemeester en Schepenen, die alle drie woonplaats hebben gekozen in het kantoor van Mr. P. VAN OMMESLAGHE, Louizalaan 113, 1050 Brussel;

Mr. R. LORENT, advocaat bij de balie te Charleroi, voor de coöperatieve vennootschap "Association intercommunale pour l'énergie et l'eau" (A.I.E.), vertegenwoordigd door haar Raad van Bestuur, die woonplaats heeft gekozen in het kantoor van haar advocaat, rue Rumelaire 93, 6000 Charleroi;

Mr. V. THIRY, advocaat bij de balie te Luik, voor de Waalse Gewestexecutieve, rue de Fer 42, 5000 Namen;

- hebben de rechters I. PETRY en L. DE GREVE verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

Aangezien voorzitter J. SAROT tot het emeritaat is toegelaten en rechter I. PETRY het voorzitterschap heeft opgenomen is de samenstelling van de zetel gewijzigd bij beschikking van 16 januari 1991. Rechter P. MARTENS is als rechter aangesteld ter vervanging van Mevrouw PETRY.

Echter, rechter P. MARTENS heeft zich krachtens artikel 101 van de organieke bijzondere wet op het Hof van de zaak, dienen te onthouden. Derhalve is hij ingevolge artikel 102 van de bijzondere wet in de zetel vervangen door rechter M. MELCHIOR. Die zal de voordien aan rechter I. PETRY toegewezen functie van verslaggever uitoefenen.

Bij beschikking van 16 januari 1991 heeft het Hof de heropening van de debatten gelast op de terechtzitting van 29 januari 1991 te 16 uur.

Van die beschikking is aan de partijen kennis gegeven die, evenals hun advocaten, van de datum van de terechtzitting in kennis zijn gesteld bij op 18 januari 1991 ter post aangetekende brieven, op 21 januari 1991 aan de geadresseerden ter hand gesteld (met uitzondering van de brief aan A.I.E.C. die terugkwam met de vermelding "n'a pu être remis - pas de mandataire désigné").

Op 29 januari 1991 is, bij op 28 januari 1991 ter post aangetekende brief, een expeditie toegekomen van arrest nummer A.38.103/VI - 8764 van de Raad van State van 16 januari 1991 waarbij de afstand van het geding wordt toegewezen in de zaak die het voorwerp heeft uitgemaakt van het arrest nr. 33172 van de Raad van State en die is ingeschreven onder het nummer 157 van de rol van het Hof.

Op de terechtzitting van 29 januari 1991 :

- zijn verschenen :

Mr. E. GILLEN en Mr. M. VERDUSSEN, advocaten bij de balie te Brussel voor A.I.E.G.; Mr. R. LORENT, advocaat bij de balie te Charleroi,
en Mr. M. VERDUSSEN, voormeld, voor A.I.E.;

Mr. Ph. GERARD, advocaat bij de balie te Brussel, voor de gemeente Jemeppe-sur-Sambre, voor I.D.E.G. en voor de gemeente Eghezée;

Mr. V. THIRY, advocaat bij de balie te Luik, voor de Waalse Gewestexecutieve;

- hebben de rechters MELCHIOR en DE GREVE verslag uitgebracht;
- zijn voormelde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd conform de artikelen 62 en volgende van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

- A -

IV. IN RECHTE

A.1.1. In zaak 157 geeft de A.I.E.G., verzoekende partij voor de Raad van State, een uiteenzetting over de bevoegdheidsverdeling inzake intercommunales, zoals die volgens haar voortvloeit uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 8 augustus 1980, de adviezen van de Raad van State en het arrest van 28 juni 1985 van het Arbitragehof. Zij bestempelt de onderscheiden adviezen van de Raad van State als uiteenlopend en incoherent en interpreteert het voormelde arrest van het Arbitragehof : dat arrest zou, enerzijds, de stelling, vervat in artikel 108, derde lid, hebben verworpen volgens welke de decreetgever ten aanzien van de intercommunales niet zou kunnen optreden aangezien het om een voorbehouden materie gaat, en zou, anderzijds, een verdeling van de normatieve (en ook organieke) bevoegdheid tussen de Staat en de Gewesten hebben vastgelegd, waarbij de Gewesten bevoegd zijn voor de werkwijze, de controle en de vaststelling van het ambtsgebied van die verenigingen.

De A.I.E.G. analyseert de parlementaire voorbereiding van de bepaling die aan de orde is in de prejudiciële vragen, met name artikel 8, tweede en derde lid, van de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales; talrijke parlementaire tussenkomsten en sommige passages uit het aanvullend advies van de Raad van State worden aangehaald : daaruit zou blijken dat verscheidene bepalingen van de wet van 22 december 1986 de bevoegdheid van het Gewest aantasten, voor zover zij de werkwijze, de controle en de vaststelling van het ambtsgebied van de intercommunales regelen of, op zijn minst, in zover zij die aangelegenheden regelen ten aanzien van intercommunales waarvan het ambtsgebied beperkt blijft tot het Waalse of het Vlaamse Gewest.

Aan het voormelde arrest van het Hof wordt verweten dat het twee begrippen heeft verward, met name de rationalisering van de sector van de intercommunales en de vaststelling van het ambtsgebied; enkel het laatstgenoemde begrip zou relevant zijn om de bevoegdheid van het Gewest te bepalen en zou trouwens onvermijdelijk een zekere bevoegdheid van het Gewest inzake de vaststelling van de voorwaarden voor aansluiting en uittreding inhouden.

In de veronderstelling dat het Hof de bevoegdheid van het Gewest inzake de vaststelling van het ambtsgebied zou blijven afhankelijk stellen van de doelstelling van rationalisering, stelt de A.I.E.G. subsidiair dat zulke wel degelijk de doelstelling is van artikel 8 van de wet van 22 december 1986 : in tegenstelling tot het Waalse decreet van 1 februari 1985 zou artikel 8 immers niet beogen het ene of het andere type van intercommunale te bevorderen en zou overigens slechts in een mogelijkheid en niet in een verplichting tot uittreding voorzien.

Tot slot zegt de A.I.E.C. in haar memorie heel subsidiair dat artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, met name doordat de wet van 8 augustus 1988 de term "onontbeerlijk" heeft vervangen door de term "noodzakelijk", de bevoegdheid van het Gewest inzake aansluiting, handhaving en uittreding zou kunnen gronden, en zulks als accessoire bevoegdheid bij de bevoegdheid van het Gewest om het ambtsgebied vast te stellen met het oog op rationalisering.

A.1.2. Na in het kort het kader te hebben aangegeven waarin de prejudiciële vraag is gesteld, verwijst de Waalse Gewest- executieve naar het arrest van 28 juni 1985 van het Arbitragehof en verduidelijkt de strekking ervan; enerzijds zou het Hof impliciet hebben gesteld dat artikel 108, vierde lid, van de Grondwet geen beletsel vormt voor de bevoegdheid van het Gewest inzake intercommunales;

anderzijds zou de Raad van State, volgens de memorie, het arrest van het Hof uitleggen als een beperking van de Gewestbevoegdheid. Ondanks alles was de Raad van State, volgens de Executieve, van mening dat verscheidene bepalingen van het wetsontwerp, die de controle of de werkwijze van de intercommunales beogen, aldus de bevoegdheid van het Gewest aantastten; dat bevoegdheidsprobleem is voorgelegd aan het overlegcomité dat volgens de Executieve tot de volgende consensus is gekomen : de bepalingen van het ontwerp die de werkwijze en de controle van de intercommunales regelen, zullen slechts van toepassing zijn op de intercommunales waarvan het ambtsgebied de grenzen van het Brusselse Gewest niet overschrijdt en op de intercommunales waarvan het ambtsgebied zich tot meer dan één Gewest uitstrekt. De Waalse Gewestexecutieve voert aan dat dit voorbehoud niet is opgenomen in wat de wet van 22 december 1986 is geworden.

In haar commentaar op een advies dat door de Raad van State is gegeven over een ontwerp van Waals decreet "relatif aux intercommunales dont le ressort ne dépasse pas les limites de la Région wallonne" (betreffende de intercommunales waarvan het ambtsgebied de grenzen van het Waalse Gewest niet overschrijdt), voert de Executieve aan dat de afdeling wetgeving in dat advies de mening was toegedaan dat de wet op de intercommunales de bevoegdheid van het Gewest "in ruime mate" had aangetast en dat de hierboven aangehaalde consensus (bereikt in het Overlegcomité) rechtsonzekerheid kon doen ontstaan door in dezelfde tekst bepalingen te laten samengaan waarvan sommige op alle intercommunales toepasselijk zijn - wanneer het om een nationale aangelegenheid gaat - en andere slechts op sommige intercommunales van toepassing zijn - wanneer het om gewestelijke aangelegenheden gaat.

De Executieve voert aan dat de rechtspraak van het Hof betreffende de voorbehouden materies verenigbaar is met het toekennen van een bevoegdheid op het vlak van de intercommunales aan de Gewesten; zij is van mening dat het tweede en derde lid van het bestreden artikel 8, die de specifieke voorwaarden voor de uittreding uit de intercommunales met het oog op hun rationalisering regelen, de bevoegdheid van het Gewest inzake de vaststelling van het ambtsgebied betreden en door bevoegdheidsoverschrijding zijn aangetast.

A.1.3. De gemeente Jemeppe-sur-Sambre en de I.D.E.G. herinneren aan de verschillende in het

geding zijnde bepalingen en passen op het betwiste artikel 8 de bevoegdheidsverdeling toe zoals die volgens hen in het arrest van 28 juni 1985 van het Arbitragehof is bepaald; zij herinneren eraan dat de Raad van State, om bijkomend advies verzocht over amendementen op dat artikel 8, de mening was toegedaan dat artikel 8 "geheel gewijd is aan de voorwaarden inzake aansluiting bij of uittreding uit de vereniging" en volgens de rechtspraak van het Arbitragehof dus tot de bevoegdheid van de Staat behoort; na een analyse van de materiële inhoud van de drie leden van artikel 8 komen zij tot het besluit dat het artikel inderdaad betrekking heeft op de voorwaarden voor uittreding uit de intercommunales : al kan de daadwerkelijke uittreding uit een intercommunale tot gevolg hebben dat het ambtsgebied ervan wordt gewijzigd, toch is dat slechts een gevolg en niet het onderwerp van de bestreden bepaling.

Uit de historiek van artikel 6, VIII, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 leiden zij af dat het feit dat de door de bestreden bepalingen georganiseerde uittreding een middel vormt om de intercommunales te rationaliseren, geenszins inhoudt dat de Gewesten als enige bevoegd zouden zijn om de voorwaarden en de wijze ervan vast te stellen.

Ten aanzien van de inhoud van de Gewestbevoegdheid inzake de vaststelling van het ambtsgebied van de intercommunales citeren zij in hun memorie uittreksels uit de parlementaire voorbereiding waaruit zou blijken dat het slechts om een passieve vaststelling gaat, via het toezicht, en niet om een actieve vaststelling; hoewel die stelling volgens hen als gevolg van het arrest van het Arbitragehof minder relevant is geworden, kan de normatieve bevoegdheid inzake de vaststelling van het ambtsgebied niet zover gaan dat de bevoegdheid voor het vaststellen van de voorwaarden en de modaliteiten voor de uittreding uit de intercommunale, aan de Gewesten, met uitsluiting van de Staat, wordt toegekend. Tot slot stellen zij het Hof voor, zijn arrest van 28 juni 1985 in die zin uit te leggen dat de rationalisering als doelstelling geen element wordt van de Gewestbevoegdheid inzake de vaststelling van het ambtsgebied.

A.2.1. In zaak 158 brengt de "Association intercommunale pour l'Energie et l'Eau" (A.I.E.) de feiten en de in het geding zijnde bepalingen in herinnering en voert het tegenstrijdig karakter van sommige adviezen van de Raad van State aan, met kritiek op het advies van 4 juni 1986 naar luid waarvan het tweede en het derde lid van artikel 8 - toen in het stadium van ontwerp - betreffende de voorwaarden tot aansluiting bij of uittreding uit de intercommunales, krachtens de rechtspraak van het Arbitragehof tot de bevoegdheid van de Staat behoren.

De A.I.E. maakt in haar memorie een onderscheid tussen het eerste lid en het tweede en derde lid van artikel 8 die, aangezien ze wat in de memorie "de rationaliseringsuittreding" wordt genoemd, organiseren, volledig onder de bevoegdheid van het Gewest vallen in zover zij tot de vaststelling van het ambtsgebied van de intercommunales leiden en zulks met het oog op hun rationalisering, wat de twee criteria voor de bevoegdheid van het Gewest zijn. Tot slot betwist de A.I.E. dat het organiek karakter van de wet van 22 december 1986 een inbreuk op de bevoegdheden van het Gewest door de nationale wetgever zou kunnen verantwoorden; zulk een inbreuk kan, volgens de A.I.E., evenmin haar grondslag vinden in artikel 10 van de wet van 8 augustus 1980, waarop enkel de Gemeenschappen en de Gewesten, en niet de centrale Staat, een beroep kunnen doen.

A.2.2. De gemeente Eghezée en de Waalse Gewestexecutieve hebben in zaak 158 ook elk een memorie neergelegd, welke identiek zijn met de memories die in zaak 157 zijn ingediend respectievelijk door de gemeente Jemeppe-sur-Sambre en de Waalse Gewestexecutieve en waarvan de argumentatie hierboven is beschreven.

A.3.1. In zaak 157 heeft de A.I.E.G. een memorie van antwoord ingediend waarin zij ervan uitgaat dat de Gewesten in de aangelegenheid van de intercommunales over een normatieve bevoegdheid beschikken op het vlak van de werkwijze, de controle en de vaststelling van het ambtsgebied, terwijl de Staat slechts over een "residuaire normatieve bevoegdheid" zou beschikken.

Volgens de A.I.E.G. moet worden geanalyseerd in hoever artikel 8, tweede en derde lid, het ambtsgebied van de intercommunales vaststelt; daartoe zal het Hof duidelijk moeten bepalen welk van de begrippen "vaststelling van het ambtsgebied" of "rationalisering" - of beide samen - het criterium voor de Gewestbevoegdheid vormen.

In haar analyse van artikel 6, VIII, in zover dat "de vaststelling van het ambtsgebied van de verenigingen van gemeenten tot nut van het algemeen beoogt" is de A.I.E.G. van mening dat het Hof het volgende alternatief heeft. Ofwel - uitlegging verworpen door de A.I.E.G. - staan de voormelde bewoordingen de Gewesten niet toe de voorwaarden voor aansluiting en uittreding te regelen, wat de normatieve bevoegdheid van de Gewesten inzake de vaststelling van het ambtsgebied zou uithollen en in strijd zou zijn met artikel 107quater van de Grondwet, waarvan de term "regelen" een normatieve bevoegdheid in elke toegekende aangelegenheid vereist. Ofwel staat de bevoegdheid van de Gewesten om het ambtsgebied van de intercommunales vast te stellen, hen toe in dat kader over te gaan tot het vaststellen van de voorwaarden voor aansluiting en uittreding : de A.I.E.G. steunt deze stelling en is trouwens ten deze van mening dat zulks het onderwerp is van het tweede en derde lid van artikel 8 dat dus de bevoegdheid van het Gewest aantast.

A.3.2. In hun gemeenschappelijke memorie van antwoord betogen de I.D.E.G. en de gemeenten Jemeppe-sur-Sambre en Eghezée in de eerste plaats dat de stelling van de A.I.E.G., die zegt dat de voorwaarden tot aansluiting en uittreding onder de bevoegdheid van de Gewestwetgever vallen omdat zij gevolgen hebben voor de vaststelling van het ambtsgebied en er het noodzakelijke middel van vormen, een omkering van de rechtspraak van het Hof in zijn arrest van 25 juni 1985 zou betekenen; vervolgens leveren zij in hun memorie kritiek op die stelling : enerzijds, door te betwisten dat de leden 2 en 3 van artikel 8 tot doel hebben de vaststelling van het ambtsgebied van de verenigingen van gemeenten te regelen en anderzijds, door te betogen dat het weinig belang heeft dat de door de voormelde bepalingen georganiseerde uittreding wordt verantwoord door een zorg voor rationalisering, aangezien dat criterium volgens hen buiten de gewestbevoegdheid valt.

Vervolgens antwoorden zij in hun memorie op de stelling die door de andere partijen wordt aangekleefd : volgens hen zou die stelling er op neerkomen dat het erkennen van de nationale bevoegdheid inzake de uittreding "met het oog op rationalisering" de normatieve bevoegdheid van de Gewesten inzake de vaststelling van het ambtsgebied zou uithollen; zij antwoorden daarop dat de wet aan de gemeenten niets oplegt en hen slechts de mogelijkheid tot uittreding toekent, en dat de Gewesten de uitoefening van die mogelijkheid wel degelijk afhankelijk mogen stellen van de inachtneming van bepaalde normen inzake de vaststelling van het ambtsgebied.

Tot slot zijn zij in hun memorie van oordeel dat een beroep op artikel 10 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 niet relevant is aangezien zulke, in voorkomend geval, aan de decreetgever ten goede kan komen, maar in geen geval een bevoegdheidsoverschrijding door de nationale wetgever, die de betrokken bepalingen heeft aangenomen, kan gronden.

- B -

De onder rolnummer 157 ingeschreven zaak

B.1. In het bodemgeschil dat tot de onder rolnummer 157 ingeschreven prejudiciële vraag aanleiding heeft gegeven, heeft de verzoekende partij verklaard dat zij afstand doet van haar beroep; die afstand is door de Raad van State bij arrest van 16 januari 1991, op 28 januari 1991 op de griffie van het Hof toegekomen, toegewezen.

Artikel 99 van de bijzondere wet op het Arbitragehof bepaalt : "Met de afstand, aanvaard of toegelaten door het rechtscollege dat de prejudiciële vraag heeft gesteld, komt een eind aan de rechtspleging voor het Hof". Bijgevolg dient het Hof het einde van de rechtspleging in de onder nummer 157 van de rol ingeschreven zaak vast te stellen.

De onder rolnummer 158 ingeschreven zaak

B.2. Naar luid van artikel 19, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 regelt het decreet de aangelegenheden bedoeld in de artikelen 4 tot 11, onverminderd de bevoegdheden die door de Grondwet aan de wet zijn voorbehouden.

Artikel 108, vierde lid van de Grondwet bepaalt "Verscheidene provincies of verscheidene gemeenten mogen zich met elkaar verstaan of zich verenigen, onder de voorwaarden en op de wijze door de wet te bepalen, Om zaken van provinciaal belang of van gemeentelijk belang gemeenschappelijk te regelen en te beheren (...)".

B.3. Daaruit volgt dat, behoudens een bijzondere en uitdrukkelijke door de wetten tot hervorming der instellingen aan de Gemeenschappen en de Gewesten toegekende machtiging, de voorwaarden en de wijze waarop provincies en/of gemeenten zich mogen verenigen, door de nationale wetgever worden bepaald.

B.4. Artikel 6, § 1, VIII, 1°, van de bijzondere wet bepaalt dat de Gewesten bevoegd zijn voor "de werkwijze, de controle en de vaststelling van het ambtsgebied van de verenigingen van gemeenten" alsmede voor "de toepassing van de organieke wetten betreffende die verenigingen".

Die bepaling verdeelt dus de normatieve bevoegdheid tussen de Staat en de Gewesten :

- a) de normatieve bevoegdheid van de Gewesten ten aanzien van de verenigingen van gemeenten is beperkt tot de werkwijze, de controle en de vaststelling van het ambtsgebied van die verenigingen;
- b) de normatieve bevoegdheid van de Staat ten aanzien van verenigingen van gemeenten omvat iedere andere aangelegenheid in verband met die verenigingen, en met name de voorwaarden voor toetreding tot of terugtrekking uit intercommunale verenigingen.

B.5. Door aan de Gewesten de bevoegdheid toe te wijzen op hun grondgebied het ambtsgebied van intercommunales vast te stellen heeft de bijzondere wet de Gewesten niet gemachtigd gemeenten ertoe te dwingen zich te verenigen.

De bijzondere wet heeft de nationale overheid de bevoegdheid niet ontnomen in het algemeen de voorwaarden te bepalen waaronder gemeenten tot verenigingen kunnen toetreden of eruit uittreden. Weliswaar beïnvloedt het vaststellen van de voorwaarden noodgedwongen indirect het aantal gemeenten waarvan het grondgebied geheel of gedeeltelijk door een intercommunale wordt bediend. Maar de normen voor de vaststelling van het ambtsgebied staan met de omvang van het bediende

grondgebied nauwer in verband dan die onvermijdelijke weerslag, net zijn de normen die juist als onderwerp hebben de omvang van het te bedienen grondgebied en de normen die specifiek met het oog op dat onderwerp zijn vastgesteld.

B.6. De aan het Hof voorgelegde prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 8, tweede lid en derde lid, van de wet van 22 december 1986, die bepalen : "Indien een zelfde activiteit van gemeentelijk belang in de zin van artikel 1, in een zelfde gemeente aan verschillende intercommunales of regies toevertrouwd is, mag de gemeente beslissen die activiteit, voor haar gehele grondgebied" toe te vertrouwen aan één enkele onder hen, mits alle belanghebbende partijen daarmee instemmen of, bij gebreke van die instemming, eenzijdig.

In de onderstellingen beschreven in het vorige lid, zijn de voorwaarden bepaald in het eerste lid, met uitzondering van die betreffende de vergoeding van een eventuele schade, niet van toepassing op de uittredingen die plaatshebben en die geschieden niettegenstaande iedere andersluidende statutaire bepaling."

B.7. De aan het Hof onderworpen bepalingen hebben tot doel onmiddellijk mogelijk te maken dat het grondgebied van de intercommunales met het gehele grondgebied van de ervan deel uitmakende gemeenten samenvalt. Daartoe stellen ze de bedoelde gemeenten in de gelegenheid, zo nodig eenzijdig, het door een intercommunale bediende grondgebied uit te breiden; wat meer is, ook al maken zij het onmiddellijke uittreden mogelijk van een gemeente die nog enkel bij één intercommunale wil aangesloten blijven, toch kan dat enkel mits de betrokken activiteit aan die intercommunale voor haar gehele grondgebied wordt toevertrouwd. Die bepalingen behelzen dus de vaststelling van de omvang van het gebied waar de intercommunales hun activiteiten mogen uitoefenen. De bepalingen moeten derhalve aangemerkt worden als normen voor de vaststelling van het ambtsgebied van intercommunales, behoudens in zoverre zij van toepassing zijn op een gemeente die mocht beslissen voor geheel haar grondgebied een activiteit van gemeentelijk belang aan een regie op te dragen.

B.8. Wat het grondgebied van het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad betreft dient te worden opgemerkt dat bij de invoering van de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales de nationale wetgever nog altijd bevoegd was inzake vaststelling van het ambtsgebied, onverminderd het optreden van het Ministercomité van het Brusselse Gewest krachtens de wet van 20 juli 1979 en haar toepassingsbesluiten, met name ten deze het koninklijk besluit van 6 juli 1979 (IX) tot afbakening van de aangelegenheden inzake de organisatie van de ondergeschikte besturen, waarin een verschillend gewestelijk beleid verantwoord is.

Sedert de invoering van de bijzondere wet van 12 januari 1989 betreffende de Brusselse instellingen komt het regelen van de vaststelling van het ambtsgebied van de intercommunales aan de desbevoegde organen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toe.

Om die redenen,

HET HOF,

1. wat de onder rolnummer 157 ingeschreven zaak betreft, stelt vast dat de ingestelde procedure een einde heeft genomen.
2. wat de onder rolnummer 158 ingeschreven zaak betreft, zegt voor recht :

artikel 8, tweede en derde lid, van de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales schendt de regels die door of krachtens de Grondwet zijn vastgesteld voor het bepalen van de onderscheiden bevoegdheid van de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, behoudens :

1° in zoverre het voor een gemeente geldt die mocht beslissen voor haar gehele grondgebied een activiteit van gemeentelijk belang aan één regie op te dragen;

2° in zoverre het op gemeenten betrekking heeft die tot het administratief arrondissement Brussel-Hoofdstad behoren.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, conform artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof op de openbare terechtzitting van 26 maart 1991.

De griffier,
H. VAN DER ZWALMEN

De voorzitter,
I. PETRY